

Motion till riksdagen 2006/07:Fö212

av **Gunilla Wahlén m.fl. (v)**

Kvinnors säkerhet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör behålla och fullfölja Sveriges handlingsplan för implementeringen av FN:s resolution 1325.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att även relevanta myndigheter bör upprätta handlingsplaner för en implementering av resolution 1325.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att minst 40 % av personalen i Sveriges bidrag till fredsfrämjande insatser ska vara kvinnor.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Försvarmakten bör fördjupa utbildningen avseende genusperspektiv på säkerhet samt sexualiserat våld för personal i utlandsstyrkan.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den allmänna värnplikten ska vara könsneutral.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige, i egenskap av formellt ledande nation i utvecklandet av EU:s snabbinsatsstyrka, snarast fullföljer implementeringen av FN:s resolution 1325.

Motivering

Säkerhetspolitiken i världen i dag leder till ett antal frågor: Vems säkerhet talas det om, vilka hot uppmärksammas och vem definierar begreppen? På den säkerhetspolitiska agendan finns inte mycket utrymme för den säkerhetsproblematik som berör miljontals kvinnors vardag världen över, där mer än var tredje kvinna i världen har utsatts för fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld.

Fel! Okänt namn på

Vänsterpartiet vill uppmärksamma att fred och säkerhet inte har samma innebörd, för sett ur ett genusperspektiv innebär inte fred automatiskt säkerhet för alla medborgare. Hotet mot kvinnors säkerhet handlar inte enbart om krig och terrorism, utan om brist på makt och inflytande i en värld som domineras av män som brukar våld för att upprätthålla sin dominans. Det könsrelaterade våldet och könsdiskrimineringen ökar i väpnade konflikter, men könsförtrycket upphör inte när krig upphör.

Mäns epidemiska våld mot kvinnor i väpnade konflikter hänger ihop med våldet mot kvinnor i fredstid. Ökade spänningar och hot om våld i samhället i stort får även våldet i hemmet att öka. Bara 45 länder i världen har kriminaliserat kvinnomisshandel i hemmet, vilket gör att män ostraffat kan bruka våld mot kvinnor i fredstid. Våldet blir på så sätt en accepterad norm i samhället. En våldsam norm som eskalerar under väpnade konflikter.

I väpnade konflikter ökar våldet mot kvinnor och tar sig mer extrema uttryck. Kvinnors kroppar blir ett slagfält. Patriarkala föreställningar om kvinnor och barn som mäns "ägodelar" som måste försvaras gör kvinnor sårbara för kränkningar. Systematiska våldtäkter används som ett vapen bland annat för att visa fienden att den inte kan försvara "sina" kvinnor. Och i fredsförhandlingarna om framtiden exkluderas kvinnor. Hoten mot kvinnors mänskliga rättigheter och kroppsliga integritet är att betrakta som ett säkerhetsproblem.

Sveriges handlingsplan för implementeringen av FN:s resolution 1325

Sverige har undertecknat resolution 1325 från FN:s säkerhetsråd om att öka kvinnors deltagande i allt arbete med att förebygga, hantera och lösa väpnade konflikter. Utan tillräckligt många kvinnors deltagande och kvinnors kunskaper före, under och efter en konflikt blir krishanteringens varelse trovärdig eller långsiktigt hållbar.

Vänsterpartiet har länge drivit frågan om ökad jämställdhet inom försvarspolitikerna men också väckt många motioner om 1325 såsom 2005/06:U278, 2005/06:U279, 2002/03:Fö212, 2004/05:Fö8 med flera. Utvecklingen har gått åt rätt håll men mycket återstår innan Sverige kan leva upp till åtagandena i resolution 1325, både inom den militära och den civila krishanteringens. Sverige betraktas som ett föregångsland i jämställdhetsarbetet vilket medför ett extra ansvar eftersom vårt agerande bildar en internationell standard. År 2006 antog den dåvarande regeringen en nationell handlingsplan för implementeringen av resolution 1325. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna att handlingsplanen ska behållas och fullföljas.

Lokala handlingsplaner för implementering av resolution 1325

I handlingsplanen för implementeringen av resolution 1325 i Sverige anges att man på den nationella nivån ska ”ställa tydligare krav på” myndigheternas implementering av resolution 1325 genom ”regleringsbrev, anvisningar, dialog, uppdrag och andra styrdokument”. Vidare föreskriver handlingsplanen att ”checklistor, riktlinjer, instruktioner och underlag för dialog ska utvecklas för att på ett handfast och konkret sätt integrera ett 1325-perspektiv i berörda departements och myndigheters reguljära verksamhet i relation till aktuella eller potentiella konfliktländer samt post-konfliktländer”.

Det är ett bra sätt att gå vidare för att genomföra en sådan omfattande förändring som resolution 1325 föreskriver. Men det behövs ytterligare åtgärder. Som komplement till dessa styrningsredskap vore det på sin plats att berörda myndigheter, i synnerhet Försvarsmakten och Räddningsverket, själva upprättar handlingsplaner för implementeringen av resolution 1325. Det skulle underlätta ansvarsutkrävande och effektivitet. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna att även relevanta myndigheter ska upprätta handlingsplaner för en implementering av resolution 1325.

Kvinnors representation i fredsfrämjande insatser

Resolution 1325 syftar till att öka kvinnors deltagande i allt arbete med att förebygga, hantera och lösa väpnade konflikter. En ökad andel kvinnor i till exempel fredsfrämjande insatser är ett mål i sig. Representation är en viktig byggsten i demokratin och bottnar i rättvisekrav. Inte förrän 1989 fick kvinnor tillträde till alla befattningar inom det svenska försvaret. Men än idag är andelen kvinnliga värnpliktiga och officerare bara cirka 5 procent.

Idag anser alla riksdagspartier att kvinnor behövs inom försvaret, men det är få som har en plan för hur andelen kvinnor ska öka. I handlingsplanen för 1325 föreskrivs att ”antalet kvinnor på alla nivåer i Sveriges bidrag till fredsfrämjande insatser ska öka”.

Idag är endast cirka 3 procent av personalen i svenska fredsfrämjande insatser kvinnor. För att Sverige ska kunna uppfylla sina åtaganden i resolution 1325 om att öka andelen kvinnor i fredsfrämjande insatser måste handlingsplanen uppställa som mål att minst 40 procent av personalen i fredsfrämjande insatser ska vara kvinnor. Riksdagen bör tillkännage för regeringen som sin mening att minst 40 procent av personalen i Sveriges bidrag till fredsfrämjande insatser ska vara kvinnor.

Att få fler kvinnor att delta i fredsprocesser och i arbetet mot våld och krig är viktigt. Men förutom en ökad andel kvinnor i fredsfrämjande insatser måste det också till ett genusperspektiv på de internationella insatserna.

Fel! Okänt namn på

De som skickas ut i internationell tjänst idag utbildas i resolution 1325. Utbildningen har för avsikt att klargöra vad resolutionen innebär och vilka konsekvenser den får för fältarbetet. Man har också gruppdiskussioner kring vad ett genusperspektiv är, för att komma till insikt om egna samt Försvarsmaktens värderingar. Ibland tangeras även ämnen som trafficking och barnsoldater. Denna utbildning genomförs under fyra timmar. Det är mycket bra att genuskunskap generellt och genusperspektiv på säkerhet specifikt finns med i utbildningen för alla i utlandsstyrkan. Men Vänsterpartiet anser att en fyra timmar inte är tillräckligt och att utbildningen måste fördjupas. För att kunna sätta sig in i de förhållanden som gäller i det område de ska till behövs det ytterligare kunskap. Detta är av allra yttersta vikt i frågor som rör prostitution, människohandel för sexuella ändamål och barnsexturism. Det får till exempel inte råda några som helst tvivel kring att den svenska sexköpslagen gäller även utomlands. För att åstadkomma detta måste Försvarsmakten utöka och fördjupa utbildningen för utlandsstyrkans personal avseende genusperspektiv på säkerhet samt sexualiserat våld. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Könsneutral allmän värnplikt

Inom försvaret idag utgörs kategorin värnpliktiga av cirka 96 procent män och cirka 4 procent kvinnor. Mot bakgrund av dessa fakta är det mycket märkligt att Sverige fortfarande använder sig av en plikt som endast omfattar män. Det går emot all logik när det handlar om att öka jämställdheten inom försvaret.

Enligt Vänsterpartiet är det mest effektiva sättet att öka andelen kvinnor på alla nivåer inom Försvarsmakten att göra den allmänna värnplikten könsneutral. En sådan reform är i första hand motiverad av jämställdhetspolitiska skäl, men skulle dessutom leda till kvalitetsförbättringar eftersom urvalsgruppen blir större. När värnpliktsuttagningen omfattar samtliga svenska kvinnor och män kan den sammantagna kompetens som finns i samhället tas tillvara, vilket krävs för att hantera moderna och avancerade system, analyser och processer som det militära försvaret idag använder sig av.

I och med det rationaliserade mönstringsförfarandet finns det heller inga ekonomiskt rationella argument mot denna förändring. För att svara mot de jämställdhetspolitiska målen och på allvar verka för ett jämställt försvar måste den allmänna värnplikten bli könsneutral. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna att den allmänna värnplikten ska vara könsneutral.

Implementering av resolution 1325 i den nordiska snabbinsatsstyrkan

Sverige ska enligt handlingsplanen verka för att integrera ett ”1325-perspektiv i utvecklingen och användningen av den nordiska snabbinsatsstyrkan under dess beredskapsperiod under första halvåret 2008. Sverige ska också verka för att 1325-perspektivet integreras i alla EU:s snabbinsatsgrupper”.

Vänsterpartiet är motståndare till upprättandet av den nordiska snabbinsatsstyrkan eftersom det utgör ett led i EU:s militarisering. Förutsatt att dagens långtgående planering av den nordiska snabbinsatsstyrkan fortskrider är vi däremot angelägna om att Sverige, i egenskap av formellt ledande nation i utvecklandet av EU:s snabbinsatsstyrka, tar ansvar för att snarast implementera resolution 1325. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 11 oktober 2006

Gunilla Wahlén (v)

Torbjörn Björlund (v)

Kalle Larsson (v)

Kent Persson (v)

Josefin Brink (v)

LiseLotte Olsson (v)

Alice Åström (v)